

**Szakmai beszámoló a Nemzeti Kulturális Alap
Közgyűjtemények Kollégiuma 204104/01511 számú, az „Egy a múltunk, őrizzük egy
azonképp a jövőnek! – Egyházi és határon túli magyar levéltárosok VI. mesterkurzusa” című
pályázatának megvalósításáról**

2017. október 16–18. között Budapest Főváros Levéltára szervezésében hatodik alkalommal került sor az egyházi és határon túli magyar levéltárosok szakmai továbbképzésére. A képzésen 34 közgyűjteményi munkatárs vett részt, 10 levéltáros a magyarországi egyházi levéltárakból, 9 kolléga Szerbia, 2 Ukrajna, 8 Románia, 6 kolléga pedig Szlovákia levéltáraiból, illetve könyvtáraiból érkeztek. A korábbi évekhez képest 7 új kolléga jelentkezett az ez évi kurzusra.

A Kárpát-medencei levéltárak egyik fontos együttműködési formáját jelentő háromnapos rendezvény programját ebben az évben is úgy alakítottuk ki, hogy figyelembe vettük a résztvevő kollégák kívánságait és javaslatait. A tavalyi elégedettségi kérdőívek alapján a következő témák hirdettük meg ebben az évben:

- Elméleti oktatás: Gyűjtőterület és gyűjtőkör
- **Kiscsoportos gyakorlati foglalkozások:** A résztvevőket 3 csoportba osztottuk, akik egymást váltották az egyes munkaállomások között.
  - Kutató- és ügyfélszolgálati kérdések. (Gyakorlati oktatás)
  - Levéltár-pedagógia, iskolakapun kívüli oktatás. (Gyakorlati oktatás)
  - Állományvédelmi gyakorlatok (Gyakorlati oktatás)

A határon túli kollégák kérésére tartottuk meg első napi elméleti képzésünket a Gyűjtőterület és gyűjtőkör témájában. A tanácsi- és pártiratokról szóló előadásban az előadó a szervlátogatásokra is kitért, az ezen a területen összegyűjtött tapasztalatokat a kollégák is tudják talán majd hasznosítani. Kitértek az előadók a gyűjtőkör és gyűjtőterület tartalmi megkülönböztetésére is, amely sok esetben nehézséget jelent a levéltáros szakmának, amely alapvető feladatként kezeli az köz- és magániratok gyűjtését, rendszerezését, feldolgozását. Nem pusztán a történettudomány kívánja meg a mechanikus adatgyűjtés kiegészítését, hanem az iratanyag és az ahhoz kapcsolódó kiegészítő állományok átstrukturálódása is megköveteli a nyitott gondolkodást és olyan forráscsoportok felkutatását és bevonását, amelyeket elődeink még nem tekintettek informatív értékkel bíró emlékegyüttesnek. A BFL igazodva a kor szavához, átdolgozta iratbegyűjtési koncepcióit, amelyeknél figyelembe vette az újabb technológiákkal előállított adathordozók, adatrögzítők nyújtotta lehetőségeket. Az új

szemléletmód lehetőséget nyújt ahhoz, hogy még nagyobb körben legyen sikeres a levéltár(ak) gyűjtőtevékenysége.

A gyakorlati foglalkozások három területet érintettek. A gyakorló levéltáros kollégák munkájának egyik legfontosabb részét jelenti, az kutató- és ügyfélszolgálat megszervezése. Budapest Főváros Levéltára esetében e két terület a Tájékoztatási és közművelődési főosztályhoz tartozik: a főosztály feladata annak biztosítása, hogy a levéltárhoz forduló ügyfelek és kutatók minden formában megkapják azt a tudást, adatot, információt, amelyre szükségük van. Az elmúlt évtizedben – feltehetően az internet térnyerésének köszönhetően – az adatgyűjtés klasszikus irányvonalai, az elmélyült kutatás háttérbe szorul és azon látogatók kerülnek többségbe, akik – egy új terminológiai megfogalmazás szerint – az ügyfél és a kutató „típus” keveredéséből jött létre. Őket nevezzük ügyfélkutatóknak. Az új típusú levéltár-látogató más szemléletet követel a kutató- és ügyfélszolgálati munkatársaktól is, akik az iratanyag ismeretén kívül nagyfokú pedagógiai érzékkel is kell, hogy rendelkezzenek, tudják kezelni azokat a fellépő problémákat, amelyek akár még tíz évvel ezelőtt sem voltak ismertek a levéltárak számára. Workshop formájában szerveztük meg a kollégák számára a foglalkozásokat, ezek során számos kérdést tettek fel, így ők is aktívan be tudtak kapcsolódni a munkába.

A tanulásban és az oktatásban fontos szerepet tölt be a szemléltetés: a „kézzel fogható tananyag” – tárgyi emlékek, források megismerése, ezért a levéltárakban őrzött eredeti iratokkal való közvetlen találkozás élménye olyan érzelmi többletet biztosít a gyerekek számára, ami megkönnyíti a tanulást, a tananyag hosszú távú megjegyzését. Budapest Főváros Levéltára élen jár a levéltár-pedagógiai foglalkozások tartása terén, 2018 januárjától pedig egy levéltár-pedagógusi státusszal is rendelkezik. A múlt évben már megismerhették a kollégák az egyes tananyagainkat, ebben az évben az azóta kidolgozott tananyagok bemutatására került sor.

Az állományvédelmi továbbképzés minden évben nagy népszerűségnek számít a kurzus tananyagában. Budapest Főváros Levéltára egyik fontos törekvése, hogy az új állományvédelmi technológiákat megismerje és minél szélesebb körben alkalmazza. Az újonnan jött kollégák közül négyen erről a területről érkeztek, hogy elsajátítsák a BFL által szerzett új ismereteket. Egy kisebb kirándulást is szerveztünk számukra, mégpedig Szentendrére, ahol egy papírrestaurátor műhelyet tekinthettek meg. Emellett fontos helyet kapott a tavaly beszerzett savtalanító géppel és eljárással való ismerkedés.

A résztvevők ebben az évben is kitöltötték az elégedettségi kérdőíveket. A kérdőívekre adott válaszok alapján a kollégák mindannyian elégedettségüket fejezték ki a szervezéssel, a képzés

tematikájával kapcsolatosan, és egyhangúan kifejezték reményüket a továbbképzés folytatására, jelezve a jövő évi program vonatkozó javaslataikat is.

A továbbképzéssel a Kárpát-medencében található, magyar vonatkozású iratanyag megőrzéséhez, feltárásához kívánunk minden évben hozzájárulni azzal, hogy közvetítjük a határon túli és egyházi levéltáros kollégák felé azon új, innovatív lehetőségeket, amelyekkel intézményünk találkozik a nemzetközi együttműködések során. Fontosnak tartjuk, hogy az a tudásbázis, amellyel Budapest Főváros Levéltára rendelkezik, ne csupán az intézmény falai között legyen ismert, hanem hasznosítani tudja minden határokon belül és határokon túl élő és dolgozó levéltáros.

A továbbképzés mind szakmai, mind pedig a levéltárközi kapcsolatok szempontjából sikeresnek tekinthető, lehetőséget adott nemcsak új ismeretek szerzésére, hanem a hét országból érkezett levéltári kollégák közötti kapcsolatok erősítésére is.

A képzésen részt vett kollégák névsora

DR. ÁCS MARIANNA	Baranya Megyei Református Egyházmegye Levéltára
BELYUS BEÁTA	Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség Levéltára
BENEDEK ÁRPÁD	Gyulafehérvári Érseki Levéltár
BEREKMÉRI ÁRPÁD RÓBERT	Erdélyi Református Egyházkerület Marosvásárhelyi Gyűjtőlevéltára
BÉRES-MUSZKA IBOLYA	Magyar Unitárius Egyh. dr. Szent-Iványi Sándor Unit. Gyűjt. Levéltára
DICU ADRIAN	Gyulafehérvári Érseki Levéltár
FARKAS ZSOLT	Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára
FODOR ISTVÁN	Történelmi Levéltár, Zenta
GAJDA SZILVIA	Történelmi Levéltár, Zenta
GARAS NORBERT	Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára
HAGOŇ PETRA	Szlovák Nemzeti Levéltár
HALÁSZ TIBOR	Szabadkai Történelmi Levéltár
JAKAB KLÁRA	Baranyai Református Egyházmegye Levéltár
JEREMKINA MÁRIA	Kárpátaljai Állami Levéltár
KARTAG SAROLTA	Vajdasági Levéltár
MAJCHRICS TIBORNÉ	Görögkatolikus Püspöki Levéltár, Debrecen
DR. MÉSZÁROS ZOLTÁN	Szabadkai Történelmi Levéltár
MOLNÁR TIBOR	Történelmi Levéltár, Zenta
NAGY EMŐKE	Kolozsvári Katolikus Plébánia
NOVÁK FERENC	Vajdasági Magyar Művelődési Intézet
ONDREJSÍK TAMÁS	Kassai Bocatius János Könyvtár
ÖTVÖS ANNA	Kassai Állami Tudományos Könyvtár
PÁL PÉTER	Csíkszeredai Gyűjtőlevéltár
SZABÓ VIKTOR	Kassai Állami Tudományos Könyvtár
SZAPLONCZAY MIKLÓSNÉ	Szeged-Csanádi Egyházmegyei Levéltár
SZEGHY ANDRÁS	Kassai Állami Tudományos Könyvtár
SZŰGYI FERENC	Történelmi Levéltár, Zenta
TOBAK CSABA	Fradi Múzeum
TÓTH LEVENTE	Református Egyházi Levéltár, Kolozsvár
VAJDA ANITA	Erdélyi Római Katolikus Státus Alapítvány, Kolozsvár

VARGA KATALIN

Kárpátaljai Állami Levéltár

VASS CSONGOR

Gyulafehérvári Érseki Levéltár

VINCZE JÓZSEF

Fradi Múzeum

VISNJA NIKOLITY

Vajdasági Levéltár

RÉSZLETES PROGRAM

Dátum	Időpont	Téma
2018. október 16.	08:30–09:30	Reggeli
	09:00–11:00	Regisztráció
	09.30–10.45	A BFL Liget egykor kiállítása megtekintése a kurátorok vezetésével
	11:00–11:30	Ünnepélyes megnyitó (Gárdonyi Albert terem)
	11:30–12:30	Gyűjtőterület és gyűjtőkör. Tanácsi, önkormányzati- és pártiratok (<i>Gárdonyi terem</i>)
	12:30–13:30	Ebéd
	13:30–14:30	Gyűjtőterület és gyűjtőkör. Tervek, térképek, ingatlan-nyilvántartás (<i>Gárdonyi terem</i>)
	14:30–15:30	Gyűjtőterület és gyűjtőkör. Jogszolgáltatási iratok (<i>Gárdonyi Albert terem</i>)
	15.30–15.45	Szünet
	15:45–16:45	Gyűjtőterület és gyűjtőkör. Intézményi, egyesületi, gazdasági- és magániratok (<i>Gárdonyi Albert terem</i>)
	16.45–18.00	A szállás elfoglalása
	18:00–20:00	Vacsora (Gárdonyi Albert terem)
	2018. október 17.	08:30–09:30
10:00–12:00		1. Levéltár-pedagógia (konzultáció) (III. emeleti oktatóterem) 2. Állományvédelmi alapismeretek (Restaurátor műhely, C épület 417.) 3. Kutató- és ügyfélszolgálati kérdések (V. emeleti tárgyaló)
12:30–13:30		Ebéd
13:30–15:30		1. Levéltár-pedagógia (konzultáció) (III. emeleti oktatóterem) 2. Állományvédelmi alapismeretek (Restaurátor műhely, C épület 417.) 3. Kutató- és ügyfélszolgálati kérdések (V. emeleti tárgyaló)
15:30–18:00		Szabad program
18:00–19:00		Vacsora (Gárdonyi Albert terem)
2018. október 18.	08:30–09:30	Reggeli
	09:30–11:00	1. Levéltár-pedagógia (konzultáció) (III. emeleti oktatóterem) 2. Állományvédelmi alapismeretek (Restaurátor műhely, C épület 417.)

		3. Kutató- és ügyfélszolgálati kérdések (V. emeleti tárgyaló)
	11:00–11:30	Elégedettségi kérdőívek kitöltése
	11:30–12:00	A rendezvény zárása (Gárdonyi Albert terem)
	12:00–13:00	Ebéd

A továbbképzés során készített felvételek

A továbbképzésről készült beszámoló és a fotók megtekinthetők Budapest Főváros Levélháza honlapján, a Magyar Levéltári Portálon valamint a közös közgyűjteményi portálon:

<http://bfl.archivportal.hu/statikus/palyazati-beszamolok>

<http://mlp.archivportal.hu/hu/leveltarosoknak/palyazati-beszamolok/>

<http://hungaricana.hu/hu/nka-palyazati-beszamolok/>

Budapest, 2018. december 7.

Fazekasné dr. Toma Katalin
intézményi titkár